

Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Slavlje hrv. ljudskega učiteljstva. — Učiteljski pravnik. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Slavlje hrv. ljudskega učiteljstva.

Hrvatsko učiteljstvo je praznovalo dne 19. velikega srpana in naslednje štiri dni 30letnico „Hrvatskega pedagoškega književnega zbora“ ter v spomin in proslavo na ta dan otvorilo „Hrvatski šolski muzej“. V tem 30letnem obstanku je izdal „Hrv. ped. knjiž. zbor“ 61 knjig za učitelje v 122.000 izvodih in 43 knjig za mladino v 130.000 izvodih, skupaj torej 104 knjige v 252.000 izvodih, vrednih 250.000 K. Poleg tega ima „Hrv. ped. knjiž. zbor“ svoje glasilo „Napredak“, (urednik učiteljski profesor Stjepan Basariček) ki izhaja že 42. leto, izdaja mesečnik za mladino „Smilje“ (urednik učiteljski profesor Tomislav Ivkanec), koje je nastopilo 29. leto, in list za starše „Na domačem ognjištu“ (urednica Milka Pogačić), ki izhaja letos 2. leto.

„Hrvatski pedagoško-književni zbor“, ki je v tem času tako plodonosno deloval na književnem polju, tudi ni zane-marjal svoje gmotne strani ter razpolaga danes z imetjem, ki je vredno do 150.000 K ter ima 61 častnih, 77 pravih udov, 36 udov dopisnikov, 843 ustanovnikov in 542 podpornih udov.

„Hrv. ped. knjiž. zbor“ pa ni deloval samo literarno ter oral v potu svojega obraza trdo ledino pedagoške znanosti, ampak deloval je tudi v prosepah ljudskega šolstva z raznimi razpravami, predavanji in prošnjami na višja oblastva in razne korporacije. „Hrv. ped. knjiž. zbor“ je bil od svojega poroda do današnjega dne učiteljstvu Hrvatske in Slavonije ognjišče, iz katerega plapolala in se širi ogenj prave stanovske zavesti in ponosa. Vse, kar ima danes hrvatsko učiteljstvo, ima svoj vir v „Hrv. ped. knjiž. zboru“. Poleg zgoraj omenjenih listov in knjig je „Hrv. ded. knjiž. zbor“ stvaritelj lepe strokovne knjižnice, „Učiteljskega doma“, „Posmrtna in podporne zadruge“, „Hranilne in predjemne zadruge“, „Učiteljskega konvikta“, „Učiteljske čitalnice“ in „Hrvatskega šolskega muzeja“.

„Učiteljska čitalnica“ ima 130 udov. V njej se zbira domače in vnanje učiteljstvo. Članice te čitalnice, vrle hrvatske učiteljice, združile so se v „Gospodinjki klub učiteljske čitalnice“, ki neguje s svojimi sestanki vse, kar je lepo in plemenito ter vzbuja med učiteljicami stanovsko zavest, zakaj vrle hrvatske kolegince vedo predobro, kar piše znameniti pedagog, ki pravi: „Učiteljica brez stanovske zavesti je kraljica brez krone“.

„Hrv. ped. knjiž. zbor“ deluje na združitev vseh šolskih listov z „Napretkom“, kateri je duševni rezervoar,

v katerega se stekajo vse pedagoške struje hrvatskega učiteljstva ter je hkrati najboljša kronika ljudskošolske pedagogike. „Hrv. ped. knjiž. zbor“ deluje tudi za zjedinjenje vseh hrvatskih učiteljskih društev v eno idealno celoto, t. j.: „Zaveza hrvatskih učiteljskih društev“. Najmlajši društvi v tej „Zavezi“ pa sta „Učiteljska podpora in posmrtna zadruga“, ki razpolaga z glavnico 60.000 K, in pa „Hranilna in predjemna učiteljska zadruga“, ki je imela v svojem prvem poslovnem letu do 265.000 K prometa.

In tako se je gorščično zrnce, katero je zasejal pred 30. leti pokojni Ivan Filipovič v učiteljska tla, razvilo v bujno in plodonosno drevo, v katerega senci se hladi hrvatsko ljudsko učiteljstvo, da se okreplja intelektualno, moralno in gmotno. Velezaslužni probuditelj hrvatskega učiteljstva Ivan Filipovič počiva že v hladnem grobu in žalostno brije mrzel veter po laboru nad njegovim truplom ter spominja hrvatsko učiteljstvo na nevenljive zasluge pokojnikov. Slava mu!

S tem je na kratko očrtano življenje in delovanje „Hrvatskega pedagoškega književnega zbora“.

Da se pa 30letnica „Hrv. ped. knjiž. zbora“ kar naj-dostojneje proslavi, je osnovalo vrlo hrvatsko učiteljstvo v spomin na ta dan novo institucijo: „Hrvatski šolski muzej“, ki bo najlepše ogledalo preteklosti in sedanjosti hrvatskega ljudskega šolstva. Otvoritev „muzeja“ je počastil s svojo prisotnostjo tudi načelnik naučne uprave g. A. Pavič. Da so prisostovali tej slavnosti in p-zneje tudi pri glavni skupščini „Zaveze“ tudi deželni in vsi okrajni šolski nadzorniki, to je umevno, zakaj na Hrvatskem se ti možje ne odtegujejo učiteljstvu ob takih prilikah, kakor je, žal, pri nas navada. Ta prijateljska vzajemnost in to za-upanje, ki vlada na Hrvatskem med šolskimi nadzorniki in učiteljstvom pa gotovo tudi največ pripomaga, da hrvatsko učiteljstvo s takim vspehom in tako navdušeno deluje za blagor svojega stanu in procvit šole. Da bi bilo tudi pri nas tako! Hrvatskemu šolskemu muzeju daje vlada na leto 1000 K podpore, pri nas smo pa dobili enkrat za vselej 400 K. Sploh slovensko učiteljstvo ne dobiva od višjih krogov za svoje delovanje v učiteljskih društvih ali na literarnem polju ne moralne, ne gmotne podpore. Največkrat žanje za vsaj trud zaničljivo preziranje. Temu so krive, seveda, naše razmere, katere bo opisalo slovensko učiteljstvo v svoji kroniki z debelimi črnimi črkami.

V zgoraj imenovanih slavnostnih dneh hrvatskega učiteljstva je bil tudi občni zbor „Posmrtna podporne zadruge“ in „Hranilne in predjemne zadruge“. Ker imamo v rokah

pravila teh dveh društev, bomo ob priliki obširneje govorili o njih ter jih skušali tudi pri nas ustanoviti. Dne 21. in 22. velikega srpana je bila VI. občina in XVI. glavna skupščina hrvatskih učiteljskih društev. Zanimivo na tem zborovanju je bilo predavanje vrlega prijatelja slovenskega učiteljstva, g. ravnatelja Davorina Trstenjaka: „Zadovoljava li današnji način priprave in osposobljivanja za učiteljski poziv potrebama vremena i našega pučkoga školstva?“ To predavanje bomo priobčili ob priliki v izvorniku.

Ob teh slavnostnih dneh je obiskalo vrlo hrvatsko učiteljstvo tudi grobove svojih prvakov. Odličnemu večletnemu uredniku „Napretka“ Ljudevitu Modcu so odkrili nagrobni spomenik, ki so mu ga postavili iz učiteljskih doneskov. Na grobu je izpregovoril primerno besedo urednik „Napretka“ g. St. Basariček, povdarjajoč neprecenljive zasluge pokojnikove za ljudsko šolo in hrvatsko ljudsko učiteljstvo. Ko je učiteljstvo zaklicalo zaslužnemu pokojniku: Slava!, so položili lep venec na njegov grob. Dalje je položilo zbrano učiteljstvo krasne vence na grob ustanovitelja „Hrvatskega pedagoškega književnega zbora“ in organizatorja hrvatskega učiteljstva Ivana Filipoviča, Mijata Stojanovića in Milana Kobalija. Na grobovih prvih dveh je izpregovoril ganljivo besedo predsednik „Zaveze“ Stjepan Basariček, na grobu Milana Kobalija pa tajnik „Zaveze“ Josip Kirin. Na vsakem grobu je zbrano učiteljstvo zaklicalo: Slava! ter s tem izvršilo lep čin pijetete, s kojim se je odzvalo v spomin milih svojih pokojnih prvoboriteljev.

Mi pa kličemo iz dna duše vrlemu hrvatskemu učiteljstvu, ki se na tak način zaveda svojega poklica in se s toliko hvaležnostjo spominja svojih dragih pokojnih prvoboriteljev in organizatorjev: Slava! trikrat Slava!

Slavlju hrvatskega ljudskega učiteljstva so prisostovali tudi zastopniki „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ in sicer: predsednik „Zaveze“ g. Luka Jelenc, urednik „Učiteljskega Tovariša“ g. Jakob Dimnik in urednik „Zvončka“ g. Engelbert Gangl. Hrvatsko učiteljstvo je sprejelo svoje brate Slovence z odprtimi rokami in največjo gostoljubnostjo v svojem „Učiteljskem konviktu“, pri kateri priliki se je izpregovorila marsikaka navdušena beseda. Posebno krasno je govoril g. E. Gangl, ki je napravil na prisotne s svojim navdušenim govorom najboljši utis. Z laskavimi besedami je pozdravil slovenske odposlance pri glavni skupščini „Zaveze“ predsednik St. Basariček. Prisotno učiteljstvo je dalo z dolgotrajnimi Živio-klici duška svoji navdušenosti za brate Slovence. Za ta prisrčen pozdrav se je zahvalil g. L. Jelenc. Predsednik hrvatske „Zaveze“ je pozivljalo zbrano učiteljstvo: da ostane trdno v svoji sv. veri in zvesto svoji domovini.

Kakor znano, Hrvatje še niso okuženi s klerikalizmom, zato hodita tam učitelj in duhovnik z roko v roki in tega složnega delovanja si je želel g. predsednik i nadalje. In prav je govoril. Naš klerikalni „Slovenec“ je hitro porabil te besede ter jih tolmačil po svoje in pisal, da so imeli slovenski odposlanci „kisle obraze“. Slogo med učiteljem in duhovnikom si je predstavljal „Slovenec“ v klerikalnem smislu, da bi bil učitelj sluga, duhovnik pa gospod; g. Basariček si je pa predstavljal v svojem govoru tako slogo, v kateri sta učitelj in duhovnik enakopravna v pravicah in dolžnostih. In taka sloga tudi res vlada med hrvatskim učiteljstvom in duhovščino. Tudi slovenski odposlanci so občevali

ves čas svojega bivanja v Zagrebu z duhovniki, a prepričali so se, da so to druge vrste možje kakor so pa naši, ki se zbirajo okoli „Slovenca“. Hrvatska duhovščina še ni okužena s klerikalizmom, ampak je napredna kakor je tudi napredno hrvatsko učiteljstvo. Blagrovani smo hrvatsko učiteljstvo in hrvatski narod, ker ima tako blage svečenike! Hrvatsko učiteljstvo je prav tako liberalno, kakor je liberalno slovensko učiteljstvo in ž njim je liberalna v dobrem smislu besede tudi hrvatska duhovščina. Zato se ni prav nič čuditi, da si je želel g. predsednik Basariček sloge med učiteljstvom in duhovščino še nadalje. Take sloge si od sreča želimo tudi slovenski učitelji! „Napredak“ je prav tako liberalen kakor „Učiteljski Tovariš“ in vendar hrvatskim biskupom še v sanjah ne pride na misel, dati „Napredak“ „na indeks“ v pastirskem listu! Toliko mimogrede v odgovor „Slovenca“ na njegovo zlobno notico o „kisljih obrazih“, katere naj si nakrinka sam.

Zdaj pa še par besed o „šolskem muzeju“. Kakor znano, smo tudi slovenski učitelji, združeni v „Zavezi“, ustanovili leta 1898. v spomin in proslavo na cesarjevo 50letnico prav lep „šolski muzej“, kateri se pa, žal, zaradi pomanjkanja podpore in pretesnih prostorov ne more tako razvijati, kakor bi radi. Ob otvoritvi „Hrvatskega šolskega muzeja“ je predaval o šolskih muzejih g. A. d. Vuković. Predavatelj je očrtal najprej potrebo in nalogo pedagoških zbirk, omenil celo vrsto takih institucij, razvrstivši jih v „šolske muzeje“ in „pedagoške knjižnice“. Ko je popisal osnutek in razvoj pedagoških knjižnic, omenil je razne izložbe učil, iz kojih so ponajveč nastali šolski muzeji. Na to je očrtal historičski razvitek vseh šolskih muzejev in stalnih razstav učil na svetu. Prvi zavod te vrste je „Educational Museum“ v Torontu (Kanada), osnovan l. 1853. Za tem je bil otvorjen l. 1857. „South Kensington Museum, Educational Division“ v Londonu, za tem „pedagoški muzej“ v Petrogradu, stalna izložba učil v Lipskem, muzej v Washingtonu, Nedelandsch Schoolmuseum v Amsterdamu, pedagoška centralna biblioteka v Lipskem, stalna razstava učil na Dunaju, državni šolski muzej v Budimpešti, muzej v Rimu, Cassianum v Donauwörthu, Pestalozzianum v Curihu, dva muzeja v Berlinu, japonski pedagoški muzej v Tokiu, državni šolski muzej v Bruselju, „Musée pédagogique et la bibliothèque centrale de l'enseignement primaire“ v Parizu (najslavnejši zavod te vrste), šolski muzej v Brnu, v Pragi, Kraljevcu, Magdeburgu, stalna razstava učil v Gradcu, muzej v Madridu, Lizboni, Rio de Jaineru, Freiburgu, pedagoška biblioteka v Stockholmu, muzej v Rostocku, Neuenburgu, Jeni, Hildesheimu, Inomostu, Kasselu, Kielu, Brunšvigu, Melbourne-u, Danšk Skolemuseum v Kopenhagenu, Schoolmuseum v Rotterdamu, šolski muzej v Belgradu, v Ljubljani in državni šolski muzej na Dunaju.

Pojasnivši na ta način, kdaj in kako so nastale te institucije širom sveta, očrtal je razvoj „Hrvatskega šolskega muzeja“. Prva podstava temu muzeju so razstave učil l. 1871. in 1892.; najboljši temelj je pa položila šolskemu muzeju vis. kr. deželna vlada, ker mu je odstopila šolsko zbirko s svetovne razstave v Parizu l. 1900. Obstanek muzeja je hrvatska vlada osigurala tudi s tem, ker mu je privolila 1000 K stalne letne podpore.

„Hrvatski šolski muzej“ je nameščen v petih sobah I. nadstropja „Učiteljskega doma“. Razdeljen je sistematično na posamezne šolske dobe. Vsi predmeti so razstavljeni in razvrščeni prav okusno in pregledno.

Na hodniku so razstavljeni razni zemljevidi, ki predstavljajo razvoj hrvatske kartografije. Tu se vidijo tudi razna učila za računstvo in pisočitanje ter mnogo prav zanimivih starinskih predmetov.

V prvi, takozvani „pariški dvorani“, so razstavljeni predmeti, ki so bili razstavljeni v pariški razstavi l. 1900. V tej sobi je tudi poprsje Nje. Veličanstva cesarja Franca Josipa I. in sliki bana Drag. Khuen-Hedervarya in načelnika naučne uprave A. Pavića. Dvorano krasi slike najlepših učnih zavodov hrvatskih šol in krasni akvareli hrvatskih umetnikov Medovića, Čikoša, Ivekovića in drugih. Tu je nadalje zastopan zemljepis, zgodovina, risanje, lep opis, zavodi za gluhoneme in slepce ter mnogo drugih zanimivih predmetov, n. pr. ure iz nekdanje urarske šole v Ogulinu i. t. d.

Druga dvorana je namenjena ženskemu in moškemu ročnemu delu. Tu so v naravnej velikosti kipi v narodni noši iz raznih krajev hrvatske domovine, bogati izdelki ženske obrtne šole, uzorci narodnega veziva, zbirke za moška ročna dela i. t. d.

Tretja dvorana je namenjena prirodopisu, prirodoslovju, kemiji in gospodarstvu.

V četrti sobi so razstavljeni razni modeli, načrti in drugi predmeti glede uredbe šol, ter več slik, ki se nanašajo na razne dogodke v učiteljstvu.

V peti sobi je nameščena knjižnica; to je najinteresantnejši del muzeja. V enem delu t. zv. „zgodovinski hrvatski knjižnici“ zbrana je vsa literatura ljudskega šolstva od najstarejših časov do današnjih dni. Ta del ni zanimiv samo za učitelja, temveč tudi za slovstvenika, zemljepisca in druge. Tu so nadalje stare spominske kolajne, učiteljska odlikovanja, pohvalnice, spominska plošča samoborske šole iz l. 1851., stari šolski predpisi, rokopisi, izpričevala in drug material, ki se nanaša na razvoj hrvatskega šolstva. Zanimiv je graničarski učitelj, ki je v naravni velikosti razstavljen v uniformi.

K sklepu tega skromnega poročila vrlemu hrvatskemu učiteljstvu še enkrat prav od srca čestitamo v imenu slovenskega učiteljstva na tej najnovejši instituciji, katerej kličemo: Vivat, floreat, crescat!

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učitelj na dopustu

uživa tiste pravice, kakoršne je imel v svoji aktivnosti; dolžnosti nima za časa dopusta nikakoršnih.

Začasno vpokojenje pa ni dopust.

Za učitelje-vojake

velja zakon z dne 5. oktobra 1890 (za Kranjsko), s katerim naj se seznanijo sleherni učitelj-vojaki (glej zbirko kranjskih šolskih zakonov št. 60, str. 519). Vojaška službena leta, katera je imel kdo pred vstopom v učiteljski stan, se žalibog ne všteta v pokojnino, kar je dotičnim učiteljem že zdaj škodovalo, ko se je bil vpeljal „štatus“.

Učiteljske ustanove na Kranjskem.

1.) Metelkove ustanove po 42 gld. Dobiti jo morejo učitelji na kmetih, kateri se pečajo z vspehom s sadjerejo

in slovenščino. Teh ustanov je 6 in oddaja jih knezoškofjski ordinarijat na predlog e. kr. deželne šolskega sveta.

2.) Leopold-Filipovih ustanov za Kranjsko je 6 po 44 gld. 90 kr. Ustanovo zamorejo dobiti učitelji, ki so najslabše plačani. Ustanove odda e. kr. deželni šolski svet za tri leta.

3.) Za učiteljske sirote bode delilo ustanove (Cesar Franc Jožefove jubilejske) društvo za zgradbo učiteljskega konvikta.

4.) 3 ustanove nekdanjega vrtnarskega društva 75 K 60 h za zasluge pri vrtnarstvu, sadjereji itd.

Orgljarska služba.

Da učitelj opravlja to službo, to mu je po zakonih ne samo dovoljeno, marveč gojenje cerkvene godbe, osobito orgljanja in cerkvenega petja priporočuje celo ministerski razpis z dne 12. maja 1877, s katerim se celo e. kr. okrajni šolski nadzorniki pozivljajo, da osebno vplivajo na to, da se od strani učiteljev resno goji cerkveno glasbo in cerkveno petje. Okrajni šolski nadzorniki, ne pa dotični učitelji sami, smejo celo predloge staviti, da se dovolijo posebne nagrade dotičnim učiteljem, kateri si pridobijo izvenrednih zaslug za to stroko.

Druge postranske službe,

katere smo bili prej navedli, tudi ne nasprotujejo učiteljskemu ugledu. Zato jih sme učitelj takrat opravljati, kadar je prost.

Zoper ugled učiteljski je pa prodajanje knjig svojim učencem. Knjige, katere učitelj sam založi, sme tudi sam prodajati, seveda učencem ne. To prepoveduje ministerski ukaz z dne 27. maja 1886. Menimo pa, da kjer trgovcev ni, da bi učencem knjige in druge šolske potrebščine preskrbovali, da ondi sme krajni šolski svet to storiti, v kateri namen sme on pooblastiti, seveda učitelja samega.

Kateri posli bi še bili zoper učiteljski ugled, to odločujejo od slučaja do slučaja šolske gosposke, okrajni in deželni šolski svet.

Kakošne posle sme imeti učiteljeva soproga?

S pravnega stališča bi jej svobodno bilo, opravljati katerokoli službo. Ker je pa njen soprog učitelj, ozirati se mora na njegov stan, da ne trpi učiteljski ugled in da mu vsled tega šolske gosposke ne delajo neprilik.

Častne službe,

katere utegnejo učitelja doleteti in katere sme prevzeti, so še različne. Prevzeti sme poslanstvo v državni in deželni zbor, predsedništvo raznih društev, častno občanstvo v kakošni občini i. t. d.

Nekaterih poslov, katere mu sodnije naložiti utegnejo, se ne more ubraniti, n. pr. varuštvo sirot mora prevzeti, ako ni še 60 let star.

Porotnik pa učitelj ne more biti.

Da bi učitelj na lov ne hodil, tega se mu po obstoječih zakonih ne more braniti.

Lehko je pa učitelj sodnijsko kaznovan, ako opravlja za denar spisovanje prošenj, tožeb, pritožeb in sploh takih pisem, katera spadajo v področje e. kr. notarjev in advokatov, ker je to takoimenovano „zakotno pisarenje“, ki je po zakonu prepovedano.

(Dalje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Ribnice, 8. sep. Okrajna učiteljska konferenca za slovenske in utrakvistične šole kočevskega okraja se je vršila dne 4. t. m. v Velikih Laščah. Predsednik, gosp. okr. šol. nadzornik A. Jeršinovic, otvoril ob 1/2 10. uri dop. zborovanje, pozdravi s toplimi besedami navzoče učiteljstvo, se spominja pok. dvornega svetnika J. Merka, omenja spremembe v deželno-šolskem nadzorništvu in okr. šol. svetu ter imenuje svojim namestnikom nadučitelja g. Štefana Tomšiča. Zapisnikarjema sta z vsklikom izvoljena učitelj g. F. Jaklič in učiteljica gdč. M. Žebre.

Iz naslednje točke „poročilo nadzornikovo“ posnamemo na kratko sledeče: Učiteljstvo tega okraja spolnuje svoje dolžnosti vestno. Splošni uspehi so povoljni, na nekaterih šolah prav povoljni. Pri branju naj pazijo učenci na glasno razločno izgovarjanje in na ločila. Memoriranje se ima pridno gojiti, zlasti v višjih razredih. Iz slovnice naj se jemlje le najpotrebnejše in sicer po redu, kakor je v učnem načrtu predpisano. (Zato izjavo smo gosp. nadzorniku posebno hvaležni. Koliko časa se izgubi in koliko muk prizadene učitelju ta predmet, čegar snov je z malo izjemo skoro vsej šolski mladini na deželi brez poznejše koristi!) Pri računstvu je učence pridno seznanjati z merami ter jih posebno navajati, da znajo misliti. V tem oziru so šolske naloge posebne važnosti. Spisje zahteva od učitelja skrbne priprave. Mesto brezpotrebni slovnicih pravil naj se ta predmet z unemo goji. Praktično vrednost za učenca ima posebno znanje v sestavi raznih pisem, potrdil, spričeval za posle, kratkih prošenj itd. Tvarina iz spisja mora biti v tedniku kratko označena. Narekovanje je prav važen predmet v pravopisnem oziru. V lepomisju se mora le po genetični metodi učiti. Za uspešen pouk v prirodoznanstvu so glavni pogoj učila. Le kar se učencu nazorno pokaže, si dobro ohrani v spominu. V zemljepisju ni dovolj, da znajo učenci snov na pamet naštevati. Znati se morajo orientirati na zemljevidu in globusu. Risanje na karte se toplo priporoča. Iz zgodovine naj se v prvi vrsti predava snov iz avstrijske zgodovine in o raznih iznajdbah. Risanje na stigme naj se popolnoma opusti. Primerne in lahke slike za brezstigmatično risanje ima učitelj v Trstu g. Wehrmännig v knjigi „Der kleine Zeichner“. Klasifikacija s črkami je primernejša nego s številkami. Disciplinarnost je prvi pogoj za dosego dobrih uspehov. Takoj pri vstopu v šolsko poslopje se spozna, kako učiteljstvo deluje pri šoli. Sicer je pa napredek šole odvisen tudi od dobrega šolskega obiska. Ta se pa doseže le, ako ima učitelj ugled, ako zna starišem vzbujati ljubezen do šole in daje z lepim vedenjem vzgled v šoli in zunaj šole. Pa tudi poučevanje ljudi v kmetijstvu in drugih strokah je v tem oziru važen faktor. Ko še priporoča slogu mej učiteljstvom in duhovščino ali da naj se vsaj ogiba dati povoda k prepiru, omenja g. nadzornik nekatere važne ukaze in odredbe.

O preosnovi učnih načrtov poročal je izmed 4 poročevalcev le St. Legat. Drugi radi pomanjkanja časa niso prišli na vrsto. (Letošnji referati okr. učit. konferene so bili sploh preobširni za jedenkratno zborovanje.)

Nasvetovane spremembe so bile večinoma sprejete. Poročilo knjiž. odbora (poročevalec F. Štefančič) se vzame na znanje. Bodoči odbor sestoji iz sledečih članov: gdč. A. Kaiser, gg. Bohinc, Štefančič, Tomšič.

Pri nato vršechi se volitvi v stalni odbor pa so dobili največ glasov: St. Tomšič, A. Cvar, F. Štefančič, gdč. M. Blahna in K. Engelmann.

Ker samostalni predlogov ni bilo, zaključil g. predsednik s trikratno „slavo“ na cesarja zborovanje.

Pri skupnem obedu v gostilni M. Hočevarja, kjer smo bili s postrežbo zadovoljni, počastilo je zbrano učiteljstvo s svojo navzočnostjo nekaj iskrenih prijateljev novodobne šole. Omenjam naj le dež. sod. svetnika gg. Šuflaja in Višnikarja, sod. pristava g. Tekavčiča in gimn. supl. g. dr. Mrharja.

Pozdravili smo zlasti prva dva z viharnimi „Živio“-klici. Po njima napiti zdravici sta se vsak posebej zahvalila ter nazdravila naprednemu učiteljstvu. Umevno je, da se ni pozabilo s primerno napitnico tudi na našega obče priljubljenega in spoštovanega gosp. nadzornika. Pripomnim naj le še, da nas je bivši dež. poslanec g. Višnikar v svojem lepem govoru potolažil z nado, da bo kranjskemu učiteljstvu v kratkem zopet zboljšano gmotno stanje. Dal Bog in — novi deželni zbor!

— f —

Izpod—ških hribov. G. urednik! Čudna so pota Gospodova! Tako sem si mislil, ko sem bral podrobneje poročilo o zborovanju avstrijske duhovščine pretečenega meseca na Dunaji. Pasja noga, sem si mislil, to je moralo pa čudno zborovanje biti, rad bi jih slišal, kako so se domenili, v katerem jeziku, kaj menite, g. urednik? Kaj pa to Vas briga, si mislite, g. urednik, to duhovno zborovanje, vsaj nima z učiteljstvom prav nič opravka. Da, da, pa še mnogo! O mislih, resolucijah in drugih takih rečeh — ki so se tikale učiteljstva, Vam sporočim o priliki — no druge podrobnosti prepuščam tovarišu „Slov. Učitelju“ kot katehetskemu lističu — omeniti imam pa le jedno točko. „Učiteljski Tovariš“ se že precej časa puli za takozvano avstrijsko učiteljstvo zvezo, to je zvezo, katere prva naloga bi bila skupno delovati najprej o stanovski organizaciji učiteljstva sploh in drugič nekako centralizovati, oziroma vrvnati ljudsko šolstvo po sličnem „kopitu“. O takej učiteljskej zvezi je priobčil „Učit. Tovariš“ lanskega leta v 21. št. podrobnejši načrt. Seveda „prijatelji šole in učiteljstva ki hočejo imeti izobraženo in gmotno trdno učiteljstvo“, so pričeli to zvezo ironizovati kakor nekako „fato morgano“, kot izrodek bolehavih možgan. Kako se bodo neki razumeli ti ljudje, ali bode mogel Nemeec sedeti poleg Slovana, Lah poleg Rumuna? Kaka načela pa so to, kaki značaji so pa oni učitelji, ki delujejo za vresničenje teh idej? V šoli bodo učili na strogo narodni podlagi, v življenju se bodo pa bratili z narodnimi nasprotniki! Lepi učitelji ti „jungovci“, in tako dalje! ... Sedaj pa prosim one slovenske udeležence tega duhovskega zborovanja, da sporeče slov. svetu, kako so oni tamkaj govorili, ali so lajali, mijavkali ali pa mogoče krulili? — Prijatelji, ne bodite v prihodnje tako otročje kratkomiselni, mislite vsaj tako daleč kakor daleč segajo vaši nosovi.

Radovednež.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Pravila „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Značaj in namen društva.

§ 1.

Društvo je zveza okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem.

§ 2.

Namen društvu je, da duševno podpira slovensko ljudsko šolstvo na Kranjskem in se poteza za izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva.

§ 3.

Društvo dosega svoj namen, da

- sklicuje shode, pri katerih razpravlja in sklepa o dolžnostih in pravicah učiteljstva ter o vzgoji in pouku šolske mladine in prireja javna predavanja in koncerte;
- pošilja v tem smislu peticije in resolucije višjim oblastvom; v to svrhu
- lahko izdava svoje glasilo, knjige in tiskovine, si naroča šolske in druge poučne časopise ter ima svojo knjižnico;
- pobira za svoje troške pri svojih društvenikih letne doneske.

Društveniki, njih dolžnosti in pravice.

§ 4.

K društvu lahko pristopijo vsa kranjska okrajna učiteljska društva. Pravi in podporni člani teh društev so obenem člani „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. Častnim članom imenuje društvo tiste, ki imajo posebne zasluge za slovensko šolstvo.

§ 5.

Vsako okrajno učiteljsko društvo mora predložiti ob svojem pristopu in potem redno vsako leto do konca meseca vinotoka imenik svojih članov in vposlati določeni letni donesek.

§ 6.

Vsako okrajno učiteljsko društvo, ki pristopi k „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani“, plača za vsakega svojega pravega in podpornega člana letni donesek, ki ga določi redni letni občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ za vsako leto posebe.

§ 7.

Ako katero društvo ne plača po trikratnem opominu svojega letnega doneska, se izbriše iz društva.

§ 8.

Vsak društvenik ima pravico, se vdeleževati društvenih shodov in koncertov ter pri shodih govoriti in predlagati; pravi člani imajo tudi pravico glasovati, voliti in voljeni biti.

§ 9.

Vsak društvenik ima pravico si izposojevati društvene časopise in knjige iz društvene knjižnice.

Občni zbor.

§ 10.

Občni zbor ima pravico:

- voliti vsako leto v odbor po devet članov, izmed katerih jih mora stanovati najmanj pet v Ljubljani in v okolici;
- izbrati izmed članov tri pregledovalce letnih računov;
- določati letne doneske;
- imenovati častne člane;
- prenarejati društvena pravila in
- sklepati o razpustu društva.

§ 11.

Občni zbor se skliče redno vsako leto o božičnih počitkih. Zbor veljavno sklepa, ako je prisotnih razen odbora najmanj dvajset članov.

§ 12.

Ako občni zbor, ki je bil sklican po pravilih, ni sklepčen, opravlja dotedanji odbor društvena opravila do občnega zbora prihodnjega leta; ta občni zbor pa je sklepčen brez ozira na število navzočih članov.

§ 13.

Za sklepanje o razpustu društva mora biti navzoča ena tretjina članov; za razpust pa jih mora glasovati najmanj dve tretjini navzočih.

§ 14.

Pri občnem zboru glasujejo le navzoči društveniki.

Odbor.

§ 15.

Društvo vodi odbor, ki izvoli izmed sebe predsednika, njegovega namestnika, tajnika, blagajnika, knjižničarja in urednika društvenemu glasilu. Zadnji se sme voliti tudi izven odborov in je s tem odbornik društva.

§ 16.

Da je odbor sklepčen, mora biti navzočih vsaj pet odbornikov.

§ 17.

Odbor sklicuje občni zbor in učiteljske shode, prireja koncerte, določuje knjige in časopise, ki se imajo naročati, in sprejema nove člane.

§ 18.

Predsednik vodi društvo in ga zastopa na zunaj. Sklicuje odborove seje in odločuje pri enakem številu glasov; kadar je zadržan, ga nadomestuje njegov namestnik.

§ 19.

Tajnik, blagajnik, knjižničar in urednik oskrbujejo društveno poslovanje vsak v svojem področju.

Občne določbe.

§ 20.

Vse volitve in sklepi se vrše z nadpolovično večino navzočih glasov razen v slučaju razpusta (§ 13.).

§ 21.

Prepire med društveniki, ki so se razvili zaradi društvenih razmer, razsoja brez priziva izbrano rasodišče, v katero voli vsaka stranka po enega razsodnika, odbor pa voli predsednika.

§ 22.

Ako društvo po sklepu občnega zbora neha, pripade vse društveno imetje „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“, dokler se ne ustanovi enako društvo.

§ 23.

Društvo prične svoje delovanje, ako so pristopila k društvu vsaj tri okrajna učiteljska društva.

§ 24.

Društvo ima svoj sedež v Ljubljani.

§ 25.

Društveni jezik je slovenski, in na pečatu je naslov „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“.

Št. 3511/pr.

Potrjuje se v smislu § 9. društv. zakona z dne 15. novembra 1867, št. 134 drž. zak. daljni pravni obstanek „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ po pričujočih premenjenih pravilih.

C. kr. deželno predsedništvo v Ljubljani, dne 22. julija 1899.

C. kr. deželni predsednik:

Hein m. p.

Kamniško učiteljsko društvo zboruje dne 3. oktobra t. l. ob 11 uri dopoldne v Ihanu po sledečem dnevnem redu. 1. Hospitacija pri g. nadučitelju V. Sadar-ju. 2. Pozdrav predsednikov. 3. Razni nasveti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Goriško.

Pojasnilo. V 26. številu „Učiteljskega Tovariša“ sem čital: „Neumevno mi je le to, kako so zamogli tovariši, zborujoči v Ajdovščini, obsojati tudi učiteljske dopise v „Soči“. — Goriški učitelji ne vemo nič o takem zborovanju in takem sklepu; znano nam je le toliko, da se je izrazila želja, naj bi tovariši menjavali in poravnavali medsebojne različne na-

zore in navskrižnosti na štiri oči in če to ni mogoče, v učiteljskih društvih, na zaupnih shodih in v stanovskem listu, ne pa v skupnih političnih listih. Trdilo se je, da učiteljska društva in na shodu zbrani niso odgovorni za posamezne dopise pod firmo „iz učiteljskih krogov“ in to tem manj, ker je lahko mogoče in celo verjetno, da marsikateri dopis pod to firmo ne prihaja od društvenikov ali na shodu zbranih učiteljev, ampak od katerega „tudi učitelja“ ali celo neučitelja. Mi učitelji ne moremo zabraniti nobenemu uredništvu, da bi si ne smelo napraviti male kovačnice ali kože z limanicami, na katere se love politične cipe in kalini, kakoršnih so že za eno južino nalovili in spravili v dobro znano bisago.

Goriški učitelj.

Srbija.

Skupština učiteljskog udruženja v Srbiji. Učitelji u Srbiji udružili su se još 1881 god. Učitelji srpski udružili su se radi: unapredjenja osnovne nastave u Srbiji, širenja prosvete u Srbstvu, negovanja bratskih veza s učiteljima iz srbskih i slovenskih pokrajina, kao i da udruženom snagom rade na popravci učitelj. položaja i na popravci materijalnog stanja njihova i njihovih porodica.

Udruženje ima članova: 1. počasnih —; 2. dobrotvora 25; 3. utemeljača 552; 4. redovnih 421. Dobrotvori plaćaju najmanje 100 K uloga. Utemeljači 50 K a redovni 10 K. Među utemeljačima, ima učitelja 163; učiteljica 117; ostalih prijatelja 272. Od redovnih članova ima: učitelja 297; učiteljica 124.

Skupština udruženja održana je 2. 3. i 4. avgusta o. g. u prestolnome mestu Beogradu. Ova je skupština po redu XVIII. Pored ostalih poslova na skupštini su pročitane i ove rasprave:

1. Najpotrebnije reforme u osnovnoj nastavi, 2. učitelj kao kulturni radnik, i 3. knjižnice i čitaonice za narod. O ovim se raspravama savetovalo pa su i resolucije donesene.

Iz izveštaja blagajne vidi se, da udruženje ima u gotovu za iduću godinu 76.333 K i 26 h. Udruženje je ove godine izdavalo dva lista. 1. „Учитель“ pedagoško književni list. 2. „Зорница“ dečje ilustrovane novine.

Ova je skupština rešila, da se pokrene još jedan prosvetno-politički list, koji će se naročito baviti odbranom naših prava i intenzivnim zastupanjem učiteljskih interesa, (kao vaš „Tovariš“). Nama je ovakav list sad naročito potreban, jer smo mi u 20. stoletju ušli sa zakonom, koji je u mnogome izostao izza zakona, koga smo u 19. stoletju imali.

Udruženje je ove godine svojevlastnim troškom izdalo „Posebnu pedagogiku“ od D-ra Voj. Bakića, prof. Vel. Škole. Ranije je udruženje izdalo „Opštu pedagogiku“ ovoga najčuvanijeg našeg pedagoga. Ovim dvema knjigama dalo je udruženje članovima knjigu od vrlo velike pedagoške vrednosti. Udruženje ima i svoj školski muzej.*)

Skupština je položila venac na spomenik svoga dobrotvora pok. Ivana Gavrilovića.

Skupština je bila lepo posećena.

Mnogobrojne telegrafske čestitke iz Srbije i sa strane stigle su skupštini.

Po svršenom poslu prirereditelj je zajednički banket u divno ukrašenim prostorijama Kolarčetove pivnice.

Šaljući vam ovu belešku o XVIII. skupštini udruženja srbskih učitelja, ja Vas lepo molim, da joj date mesta v vašem cenjenom „Tovarišu“.

Šaljući svemu slovenskemu učiteljstvu svoje srbsko pozdravljaje ja završujem ove redove sa toplom željom, da se bolje upoznamo i zbližimo. Vaša bela Ljubljana blizu je bratskog Zagreba, a Zagreb je Beogradu i poznat i mio.

„Znano voljeno“ avg. 1901. l.

M.

Književnost in umetnost.

„Knjižnica za mladino.“ Izdaja „Goriška tiskarna“ A. Gabršček v Gorici; urejuje Engelbert Gangl, mestni učitelj v Ljubljani.

*) O ovoj korisnoj ustanovi pisaću dočnije opširnije.

Snopič 25., trdo vezan, obsežen 10 do 12 tisk. pol, izide nadalje 1. oktobra z jako zanimivim in primernim berilom.

Izhajala bo v enakih trdo vezanih knjigah štirikrat na leto za 1 gld. 60 kr., kdor za celo leto naprej plača. Posamične knjige se bodo prodajale v knjigarnah po 60 kr.

Prosimo torej sl. šolska vodstva, krajne in okrajne šol. svete, gg. učitelje, da se takoj naroče in pošljejo založništvu v Gorico za prvo leto naročnino 1 gld. 60 kr., za katere dobe štiri lepe, trdo vezane mladinske knjige. — Ako gg. tovariši storijo le količkaj svoje dolžnosti, bo dobivala naša „Zaveza“ vsako leto lepe dohodke vsled pogodbe, ki jo ima z založnikom.

Gg. pisatelji in prelagalci pa imajo tu lepo priliko, da lahko oddajajo svoje proizvode za primeroma lep honorar. — Spise je pošiljati najprej založniku v Gorico radi zaznambe za nagrado; takoj na to jih dobi v roke urednik g. E. Gangl.

Tovariši, dokažimo, da je v nas dovolj sile in sposobnosti za častno napredovanje tega toli važnega podjetja. Rokopisov je že zdaj za dve leti. Nadaljujmo, napredujmo!

Z naročnino ne odlagati! Založnik je imel že obilo troškov z odkupom rokopisov in tudi drugih. Ako bo videl, da se sme zanašati na zavednost slov. učiteljstva, bo toliko pogumneje ustvarjal podlago taki „Knjižnici za mlad.“, ki bo v ponos vsemu učiteljstvu in v nepreračunljivo korist narodu.

Narodne pesmi z napevi. Nabral in uredil Janko Žirovnik. II. zvezek. Lastnina in zaloga Otona Fischerja v Ljubljani. 1901. Lična, v platno vezana pesmarica, obsega 30 znanih narodnih pesni. Kakor prvi zvezek Žirovnikovih narodnih pesni, ravno tako se bo priljubil prijateljem naše narodne pesni tudi ta zvezek, zato ga najtopleje priporočamo.

Ročni zapisnik z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južno-Štajerskem in Primorskem in z osebnim staležem kranjskega ljudske-šolskega učiteljstva za šolsko leto 1901/1902. VIII. letnik. Sestavil Štefan Primožič, vodja ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani. V Postojini. Tiskal in založil R. Šeber. Cena: glej inserat!

Knjige družbe sv. Mohora so ravnokar izšle. Vsakdo jih dobi pri svojem poverjeniku.

Tretje berilo za štiri- in večrazredne obče ljudske šole. Sestavila M. Josin in E. Gangl, učitelja v Ljubljani. Cena vezani knjigi 90 h. V Ljubljani. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1901. — Kazalo in pregled: I. Zabavi in pouku. II. Cerkev, šola in hiša. III. Letni časi. IV. Priroda. A. Prirodopisje. B. Prirodoslovje. V. Dom in svet. A. Zemljepisje. B. Zgodovina. — Zelo praktično sestavljena knjiga obsega v tu navedenem pregledu 215 berilnih vaj. Kadar bo potrjena, bo učiteljstvo gotovo z veseljem seglo po nji, tembolj, ker so jo že v rokopisu pregledali izkušeni šolniki.

Slovanska knjižnica. Današnji trojnat snopič velja za mesece julij, avgust in september ter prinaša izvorno dramo v štirih dejanjih „Sad greha“ iz peresa znanega pisatelja Engelb. Gangla. — V prihodnjem dvojnem snopiču 105-106, kateri izide čim prej, priobčimo „Desetega brata“, narodna igra v petih dejanjih s petjem. Po Jurčičevem romanu spisal Fran Govékar. Ta snopič bode veljal za meseca oktober in november. Gg. naročnike opozarjamo, da „Desetega brata“ dobe le oni, kateri imajo plačano naročnino do snopiča 105. Toliko na znanje, da ne bode nepotrebnih reklamacij. Mnogo je naročnikov, kateri so dolžni še celo tekoče leto, „Slovansko knjižnico“ pa še vedno redno prejemajo. Ti naj se torej ne čudijo, ako prihodnjega zvezka ne dobé. Prijatelje lepe književnosti prosimo, da priporočajo „Slovansko knjižnico“ med rodoljubi, drugače bodemo siljeni, izdajanje ustaviti za vedno. Zanimanje za „Slovansko knjižnico“ je postalo zadnje čase jako hladno, da nam ne daje poguma za nadaljno izdajanje. — Gorica. 1901. Upravništvo „Slov. knjižnice.“

Ruska antologija v slov. prevodih. Zbrala I. Vesel in A. Aškerc. V Gorici. Tisk. in zal. „Goriška Tisk.“ A. Gabršček. 1901. Mala 8°. Strani 464. Cena 3 K. Vsebinska: Antologija. Kazalo pesnikov in pesmij prevedenih. Življenjepisne in literarnozgodovinske črtice. † Ivan Vesel. Pogovor.

Iz slovenske lirike. Prof. A. Funtek je priobčil v uradnem listu troje novih nemških prevodov iz slovenske lirike (Jos. Cimperman, Fr. Prešeren, Jos. Krilan-Pagliaruzzi).

Kersnikov „Cyclamen“ v nemškem prevodu. V večernem listu praške „Politik“ je začel 10. t. m. izhajati nemški prevod Janko Kersnikovega romana „Cyclamen“. Prevod je oskrbela gđc. Zofka Kveder. „Politik“ se jako laskavo izraža o našem, žal, veliko prerano umrlem pisatelju in hvali v prvi vrsti njegov lahek stil in eleganten humor.

Velezanimiva knjiga. Alfred Jensen, znani pospeševatelj kulturnih teženj in duševne zveze med Slovani in Švedi, je izdal v Stockholmu v švedščini 25 Aškerčevih balad pod naslovom „Anton Aškerc, Sloveniska Ballader“ ter je knjigo posvetil v spomin šestdesetletnice švedskega pesnika Snoilškega. Prelagatelj je poklonil en izvod svoje knjige tudi gospodu Hribarju „kot županu mesta Ljubljane“. V literarnih slovenskih krogih bo knjiga vsekako vzbudila mnogo zanimanja in občno pozornost. Prevod stane v našem denarju 2 K 64 h.

Vestnik.

Učiteljska imenovanja. Začasni vadnični učitelj na učiteljski v Ljubljani g. Ivan Krulec je stalno nameščen na tem zavodu. Nadučitelj g. Josip Čerin v Toplicah pri Zagorju je šel v pokoj. Stalno so nameščeni g. Emil Adamič v Toplicah pri Zagorju, g. Ant. Vidmar v Ambrusu, gđna. Marija Mehle v Šmartnem pod Šmarno goro, gđc. Pavlina Rus v Štrekljevem, gđna Ivana Škerjanc v Sv. Križu, gđc. Amalija Kobau v Veliki dolini, g. Ivan Vrščaj v Št. Vidu pri Ljubljani in gđc. Justina Eržen v Št. Vidu pri Zatičini. Kompetenčnim potom so bili premeščeni: nadučitelj g. Jakob Pretnar iz Velike Doline v Radeče, g. Fran Mlakar iz Trebelnega v Ribnici in gđc. Franica Jankovič iz Zagorja v Toplice pri Zagorju. Gđc. Izabela pl. Födransperg je imenovana za Dol, g. J. Žen, učitelj v Višnji gori, pride v Poljane pri Črnomlju.

Iz seje c. kr. mestnega šolskega sveta. C. kr. okr. šolski nadzornik ravnatelj Fr. Levec je poročal o nadzoru I. in II. mestne deške petrazr. in se je z ozirom na tamošnjo obrtno pripravljajno šolo sklenilo: Šolsko leto na I. in II. obrtni pripravljajnici se določi na dobo od 1. oktobra do 30. apr. Uči se vsak teden po 6 ur, in sicer ob nedeljah od 9.—12. ure, ob torkih in petkih od 7.— $\frac{1}{2}$ 9. ure. Učni predmeti so: risanje, slovenski jezik, pisanje in računstvo. Nadalje je poročal gosp. ravnatelj Levec o nadzoru dvorazrednice na Barju, in so bili sprejeti razni predlogi glede sanitarnih razmer na tej šoli. Gosp. nadučitelju Fr. Črnagoju in gđc. učiteljici Franciški Poka pl. Pokafalva se je izreklo priznanje za vzgledno obdelovanje šolskega vrta oziroma za požrtvovalno poučevanje v ženskih ročnih delih. Končno je poročal g. ravnatelj Levec o nadzoru mestne slovenske dekliške osemrazrednice in zasebne 7 razredne dekliške šole v Lichtenthurničinem zavodu. Za razpisano učiteljsko mesto na II. mestni deški petrazrednici je kompetiralo 18. prosilcev ter se je sprejel predlagani terni. Poročal je nadalje g. c. kr. okr. šolski nadzornik Al. Belar in se sklenilo slovesno otvoriti mestno slovensko osemrazrednico pri Sv. Jakobu 1. oktobra, vpisovanje pa se vrši 28. in 29. septembra.

Prva jugoslovanska tovarna za kavine surogate, figovo in sladno kavo v Ljubljani se je otvorila. To važno narodno podjetje gospoda Ivana Jebačina, trgovca, tovarnarja in zalagatelja kavinih primesi v prid družbe sv. Cirila in Metoda je blagoslovil družbin prvomestnik, preč. g. mons. Tomo Župan. Vsak Slovenec more najiskreje pozdravljati to novo tovarno, ker je zadelala precejšno vrzel na polju narodne obrtnosti in bo dajala zaslužek domačinom. Če pripomnimo, da se samo na Kranjskem vsako leto porabi 300 vagonov kavine primesi (cikoriije), ki dohaja večinoma iz drugih dežel, kjer ostaja dobiček in kamor se plačuje delo izdelovanja, bo vsakateremu jasno, da gre mnogo našega denarja v žep tujemu podjetniku mimo domačih,

dela pogrešajočih rok. Z domačim podjetjem pa se koristi tudi družbi sv. Cirila in Metoda. Ta bi dobivala od zgoraj navedene letne množine po 30.000 gld. ali 60.000 kron letne podpore samo s Kranjskega; približne dohodke pa bi dajale ostale slovenske dežele. Tu in v drugih predmetih, ki se izdajajo v družbin prid, je skrit veliki naroden zaklad. Slovensko rodoljubje! Sezaj po njem, polagaj ga na domovinski altar! In s takimi sredstvi razvilo bi se naše šolstvo ob jezikovnih mejah, kakor si je najrodoljubneje slovensko sree le želeli more. Ko še omenjamo, da je g. Iv. Jebačin povodom blagoslovljenja svoje tovarne daroval družbi sv. Cirila in Metoda 400 kron, izrekamo obenem domoljubno prošnjo: Slovenke in Slovenci! Rabite, zahtevajte, priporočajte vselej in povsod le te izborne izdelke domače industrije v čast in ponos slovenskemu imenu, v korist slovenskega dela in v prosepah vseslovanske šolske družbe.

Družba sv. Mohorja. Naša družba šteje letos 76.110 udov, to je 2486 udov manj, kakor lani. Udje se razdeli po posameznih škofijah tako-le:

1. Goriška nadškofija	8.599 t. j.	11 manj	kakor lani
2. Krška škofija	6.208	160	„ „ „
3. Lavantinska škofija	23.771	2.025	„ „ „
4. Ljubljanska škofija	29.587	519	„ „ „
5. Tržaško-korper-škof.	4.041	25	več „ „
6. Sekovska škofija	598	34	„ „ „
7. Somboteljska škofija	351	7	„ „ „
8. Zagrebška nadškofija	479	66	manj „ „
9. Senjska škofija	206	7	„ „ „
10. Poreška škofija	136	6	več „ „
11. Djakovška škofija	65	3	„ „ „
12. Bosniška škofija	226	11	manj „ „
13. Videmska nadškofija	185	9	„ „ „
14. Razni kraji	541	15	več „ „
15. Amerikanci	908	104	„ „ „
16. Iz Afrike in Azije	209	128	„ „ „

Z razpošiljanjem letošnjih družbenih knjig smo začeli dné 18. septembra in prizadevali se bomo, da častiti udje dobijo knjige naprej ko mogoče. Odpravili bomo zaboje s knjigami po tej le vrsti: Amerika in Afrika, lavantinska, krška, ljubljanska, tržaška in goriška škofija ter razni kraji.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „avis“, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki provzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo častitim povernikom povrniti posamezni udje.

Oni gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo, naj čim preje pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prostora, katerega nam itak primanjkuje na vse strani.

Razposlalo se bode udom vkup 456.669 knjig. — Romajte torej knjige v toli častnem številu po vsem Slovenskem. Budite rojake, poučujte jih, zabavajte in razveseljujte jih ter vnuemajte v sreih njihovih ljubezen do Boga in domovine!

V Celovcu, dné 18. septembra 1901. Odbor.

Račun 19. stoletja. To stoletje je dobilo od svojih prednikov konja, zapustilo pa je dvajsetemu stoletju lokomotivo, bicikelj in avtomobil. Sprejelo je gosje pero, pa zapušča pisalni stroj. Ono je našlo ročni stroj za novine, zapušča gorstasno rotacijsko mašino. Ono je našlo slikarstvo na platno, zapušča fotografijo. Ono je našlo ročno tkanje, zapušča pa mehanično tkanje in predenje. Ono je našlo smodnik, zapušča pa eksplozijske tvarine. Ono je našlo puško na kamen, a zapušča moderno orodje, ki brzo siplje ogenj. Ono je našlo lojeno svečo, a zapušča električno luč. Ono je našlo jadernico, zapušča pa parobrod in podmorsko ladijo. Ono je našlo ednostaven brzojav, a ostavlja telefon in brzojav brez žice. Ono je našlo jednostavno luč, a zapušča x-žarke.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 822.

Kranjsko.

Mesto nadučitelja na dvorazrednici v Litiji razpisuje se v stalno nameščenje.

Prosilci za to službo vložiti imajo prošnje pravilno opremljene do 1. oktobra t. l. tu sem.

C. kr. okrajni šolski svet Litija 16. septembra 1901.

Št. 825.

Službo nadučitelja na štirirazrednici v Toplicah pri Zagorji je stalno popolniti.

Dotične prošnje je vložiti do 1. oktobra 1901 semkaj.

C. kr. okrajni šolski svet Litija 16. septembra 1901.

Št. 1077.

Na trirazrednici v Veliki Dolini razpisuje se služba nadučitelja s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za to službo vlagati je predpisanim potom tu sem do 9. oktobra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 9. septembra 1901.

Št. 529.

Na enorazredni ljudski šoli v Nevljah je oddati mesto učitelja-voditelja s postavnimi prijemki stalno ali začasno.

Prošnje je poslati po predpisanem potu tukajšnjemu uradu do 30. septembra 1901.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku dne 15. septembra 1901.

Št. 795.

Štajersko.

Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Florijanu se stalno, oziroma začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajevnem razredu in s prosto izbo.

Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci za to mesto naj pošljejo svoje prošnje, opremljene z dokazom avstrijskega državljanstva, s pričevalom zrelostnega izpita in učne usposobljenosti do konca septembra t. l. krajnemu šolskemu svetu pri sv. Florijanu p. Rogatec.

Predsednik okrajnega šolskega sveta Rogatec:

Attems m. p.

Št. 607.

Na petrazredni ljudski šoli v Makolah se bo do 1. novembra t. l. namestila služba formalno usposobljene učiteljice ročnih del z letno remuneracijo 574 K proti dolžnosti, da poučuje vse šolsko leto po 12 ur na teden.

Prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, opremljene s pričevalom usposobljenosti ter domovnico in one, ki ne stoje v javni službi, tudi z npravstvenim pričevalom predpisanim potom oziroma naravnost pri krajnem šolsk. svetu v Makolah do 10. oktobra 1901.

Za predsednika:

Dr. Bezjak.

V zalogi R. Šeberja v Postojni je izšel

Ročni zapisnik

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južno-Štajerskem in Primorskem

in z osebnim staležem kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1901/1902. VIII. letnik.

Sestavil Štefan Primožič

vodja ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani.

Cena: Za 75 učencev kron 1.40, za 100 učencev kron 1.50, za 125 učencev kron 1.60, za 150 učencev kron 1.70 itd., po pošti 10 vin. več.

Naročnikom šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

Tiskarna in kamenotiskarna

J. Blasnika naslednikov

Ljubljana

Breg 12

priporoča p. i. učiteljstvu in krajnim šolskim svetom svojo bogato zalogo raznih šolskih tiskovin za porabo v slovenskih ljudskih šolah in vseh v to stroko spadajočih del.

Zaloga šolskih in pisarniških potrebščin:

lepopisnic, spisovnic, risank, peres, ročnikov, svinčnikov itd. kar pripada taki trgovini.

Papir v pisankah in risankah je prav dober in mnogo boljši nego je bil sploh do zdaj v navadi; vendar stane n. pr. 100 pisank le 1 K 40 h; pri naročilu nad tisoč pisank odbije se še 5% cene.

Lineatura pisank je zelo praktična; za vsako šolsko leto druga, katero je odobril c. kr. deželni šolski svet in je podpisani dobil za njo v zadnji deželni šolski razstavi pohvalno pismo.

Cene so sploh tako nizke, da je mogoče oddajati le proti takojšnjemu plačilu ali s povzetjem.

— Poštena postrežba se jamči. —

Uzorcji se pošljejo na zahtevanje brezplačno.

Pri naročilu risank treba naznaniti oddaljenost pik.

Za naročila in priporočila trgovcem takih reči, priporoča se velecenjenemu učiteljstvu sploh, posebno pa svojim prijateljem in znancem

odličnim spoštovanjem vdani

G. Likar, bivši učitelj.

Gorica, dne 4. avgusta 1901.

Karol Till-ova

akcidenčna tiskarna in trgovina s papirjem v Ljubljani
priporoča za tekoče šolsko leto svojo zelo bogato zalogo pisalnih in šolskih potrebščin za vse šole, kakor tudi razne tiskovine

— po najnižjih cenah. —

Pozor!

Karol Tillova akcidenčna tiskarna v Ljubljani

izvršuje kar najceneje in najhitreje vsa naročila, n. pr. posetnice, zaročnice, poročnice, mrtvaške liste, kuverte s tvrdko, račune itd.

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljate naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.